

Sense of Humor in Gifted Children

Üstün Yetenekli Çocukların Mizah Anlayışları

Leyla Ulus¹, Yavuz Yaman² & Elif Yalçıntaş-Sezgin³

Abstract

The sense of humor is formed during childhood, but it differs from child to child. This difference stem from variations in linguistic, mental and social development. The aim of this study was to examine the sense of humor of children who were attending a gifted education center and to compare their humor characteristics with normal children. In the study, the "Multi-dimensional Sense of Humour Scale for Children" was used to collect data. The research findings revealed that age, gender and parents' educational status did not make a difference in humor in children. Liking humour, coping with humour and understanding humour in gifted children were significantly higher than in normal children.

Key Words: giftedness, humour

Öz

Mizah anlayışlarının çocukluk döneminde şekillendiği ve bu anlayışın çocuktan çocuğa değişiklik gösterdiği; bu farklılıkların dil, zihin ve sosyal gelişimlerdeki farklılıklardan kaynaklandığı bilinmektedir. Bu çalışmada BİLSEM'e devam eden 11-14 yaş arasında olan çocukların mizah anlayışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi ve devlet okullarına devam eden ve özel yetenek tanısı almamış yaşlılarıyla çok boyutlu mizah anlayışlarının karşılaştırarak incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak; "Çocuklar İçin Çok Boyutlu Mizah Anlayışı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma neticesinde mizah anlayışında üstün yetenekli çocukların yaş, cinsiyet ve anne-baba eğitim durumunun farklılık yaratmadığı ancak tek çocukların mizah toplam puanlarının en küçük çocuk olanlara göre anlamlı derecede düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca üstün yetenekli çocukların üstün yetenekli olmayan yaşlılarına kıyasla mizahı beğenme, mizahla başa çıkma ve mizahı anlama puanları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: üstün yetenek, mizah

Summary

Purpose and significance: Having a good sense of humor is an important social skill, a sign of good mental health and a coping strategy with problems. From a psychological viewpoint, humor process is associated with social context, cognitive-perceptive process, emotional response, vocal-behavioral expression, culture and individual differences. As well as being related to children's emotional, social and moral development, humour is also frequently considered as an important indicator of intellectuality. Children who create good humour are deemed to be more creative, more responsive and more inclined towards cooperation in the classroom. Children who demonstrate humour ability are known to be regarded as more social and outgoing by their peers. There is a great body of research on humor (Cann & Calhoun, 2001). The aim of this study is to determine whether age, gender, parents' educational level and order of birth make any differences in humour characteristics of gifted children, and to compare the sense of humour in gifted children with that of normal children.

¹Corresponding author, Assist. Prof., Istanbul University-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Faculty of Education, Department of Basic Education Istanbul, Turkey; leylaulus@istanbul.edu.tr

²Assist. Prof., İstanbul University-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Faculty of Education, Istanbul, Turkey

³PhD, Lecturer, Uludağ University, Inegöl Vocational High School, Bursa, Turkey

© Turkish Journal of Giftedness & Education; ISSN: 2146-3832, <http://www.tuzed.org>

Method: The study group was composed of a total of 207 middle school students. Of the sample 107 were attending BILSEM (An after-school gifted education center). The rest of the sample included normal students who were attending middle school. The “Multidimensional Sense of Humour Scale for Children” developed by Ho, Chik and Chan (2012) was used to measure children’s sense of humour.

Results and conclusion: The research findings revealed that gifted children’s age, gender and parents’ educational level did not make a statistically significant difference in terms of their scores in humour creation, liking humour, coping through humour or their total humour scores ($p>0.05$). However, birth order made statistically significant difference in total humor score ($p<0,05$). In addition to this finding, Scores for coping with humour and understanding humour as well as total humour scores in gifted children were significantly higher than those of their normal peers ($p<0.05$). Findings revealed that gifted children were more inclined to humour and that they adopted and used it more often. Gifted children used humour more often when coping with potential problems. Their ability to understand humour was better than their peers. Moreover, findings showed that having brothers or sisters had a positive effect on the gifted students’ humour scores.

Giriş

Mizah, yaratıcılığın, dostluğun, sosyal zekânın ve zihinsel sağlığın merkezinde bir insan özelliğidir (Kaufman, Kozbelt, Bromley, Geher, & Miller, 2008; Kuiper & Martin, 1998; Li, Griskevicius, Durante, Jonason, Pasisz & Aumer, 2009). Mizah, pozitif psikoloji ile ilgili bir kavram olmakla birlikte iyi bir mizah duygusuna sahip olmak; çoğunlukla sosyal becerinin, iyi bir ruh sağlığının ve olumsuzluklarla başa çıkma yollarının önemli bir bileşeni olarak kabul edilir. Psikolojik açıdan mizah süreci; sosyal bağlam, bilişsel-algısal süreç, duygusal tepki, ses-davranışsal ifade, kültür ve bireysel tercih gibi olgularla ilişkilendirilen bir yapıdır (Scheel, 2017). Mizahın bu yapısı onun pek çok gelişim alanıyla ve geniş bir çevrede ele alınmasını sağlamıştır. Mizah çocukların duygusal, sosyal ve ahlaki gelişimleri ile ilişkili olmasının yanı sıra çoğu zaman entelektüelliğin de önemli bir göstergesi olarak düşünülmektedir (Lyon, 2006). İyi mizah üreten ve daha neşeli olan çocukların, sınıf ortamında daha üretken, daha duyarlı ve iş birliğine daha yatkın olduklarını ayrıca mizah yeteneklerini gösteren çocukların, akranları tarafından da daha sosyal ve daha girişken olarak görüldükleri anlaşılmaktadır. Ayrıca mizahın kişilerarası bir beceri olmasının ötesinde mizah hakkında yapılan çalışmalarda, yetenek, sözel zekâ, genel zekâ ve soyut akıl yürütme ile mizahın anlaşılması ya da üretilmesi arasında bağlantılar kurulmaya çalışılmıştır (Chang, Chen, Hsu, Chan, & Chang, 2015; Christensen, Silvia, Nusbaum, & Beaty, 2016; Greengross & Miller, 2011). İyi bir mizah anlayışı olan bireyler, samimi, ilginç, hoş, zeki, duygusal olarak kararlı ve yaratıcı olarak algılanmaktadır (Cann & Calhoun, 2001; Kaufman et al., 2008; O’Quin & Derks, 1997). Mizah, bir kişilik özelliği (Ruch, 1998), mizaç (Ruch & Carrell, 1998), başkalarıyla gülme ve şaka yapma eğilimi (Martin, Puhlik-Doris, Larsen, Gray, & Weir, 2003), yetenek (Feingold & Mazzella, 1991) ya da estetik bir fenomen (Caron, 2002; Martin, 2007; Ruch, 2004) olarak görülmektedir. Bu kadar önem arz etmesine rağmen yine de psikoloji alanında üzerinde çok çalışılmamıştır. Alanyazında çocukların mizah özelliklerini araştıran geçmişte ve günümüzde yapılan yurt içinde ve yurt dışında pek çok araştırmaya rastlansa da (Cann & Calhoun, 2001). Türkiye’de üstün yetenekli çocukların mizah

özellikleriyle ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır. Üstün yetenekli çocuklar mizahın önemli olduğunu düşünmektedirler (Holt & Willard-Holt, 1995). Getzels ve Jackson (1962) yaratıcı, yetenekli ergenlerin mizahı yetenekli olmayan akranlarına göre daha önemli bulduklarını bulmuşlardır. Bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin mizah anlayışlarında yaş, cinsiyet, anne-baba eğitim durumu ve doğum sıralarının bir farklılık yaratıp yaratmadığını tespit etmek ve üstün yetenekli çocukların üstün yetenekli olmayan yaşlılarıyla mizah anlayışlarını karşılaştırmak amaçlanmıştır. Bu bakımdan çalışmamız üstün yetenekli çocukları daha iyi tanımamıza ve bu çocukların özelliklerinin yordanmasına, katkıda bulunacaktır.

Mizah ve Zekâ

Geçmişte yapılan çeşitli çalışmalar, IQ'nun ya da bilişsel zekânın mizah duygusuyla ilişkili olduğunu göstermiştir (Pinderhughes & Zigler 1985; Wierzbicki & Young 1978). Bir şeyi komik olarak yorumlamak için, bir durumun, karikatürün veya şakanın mizahi doğasını tanımlamak ve anlamak gerekir. Bu varsayımla tutarlı olarak, araştırmalar IQ'su yüksek bireylerin daha karmaşık espriler, karikatürler ve diğer esprili uyaranları kavradığını ve takdir ettiklerini bulmuştur (Pinderhughes & Zigler, 1985; Wierzbicki & Young, 1978).

Bazı teoriler mizahı var olan bir karşı beklentinin algılayışını içerdiğini açıklar. Böyle bir olguyu gerçekleştirmek için, bunu yapabilecek bilişsel kapasiteye sahip olmak gerekir. Mizah, bu bağlamda problem çözme gibidir, çünkü her ikisinde de ilişkilerinde görülmesi, analiz edilmesi ve anlaşılması gereken unsurlar vardır (Holt & Willard-Holt, 1995). Bu açıdan, mizahın zekâ ile ilgili olmasını beklenen bir sonuçtur (Ziv, 1990).

Üstün Yetenekli Çocuklarda Mizah

Maryland raporunda (1972) altı alanda üstün yetenekli olunabileceği vurgulanmıştır. Bu rapora göre genel zihinsel, özel akademik, yaratıcı üretken, liderlik, sanat veya psikomotor alanlardan en az birinde olağanüstü potansiyel yeteneğe sahip olan veya bu alanlardan en az birinde olağanüstü başarı gösteren çocuklar olarak tanımlanmıştır. Alanyazında üstün yetenekli çocukların dikkat çeken özellikleri olarak şunlar belirtilmiştir (Clark, 2014; Laycock, 1979).

Zihinsel: muhakeme ve zor zihinsel görevlerde üstün; çabuk öğrenir; entelektüel merak gösterir; geniş çıkarları vardır; iyi okur; bağımsız çalışır; özgünlüğü gösterir; rutin ve derinlemesine çalışılması gereken görevlerde sabırsız; Akademik konularda aşırı ilgi ve yetenek gösterebilir. Fiziksel: daha büyük yapıda, daha sağlıklı, daha az sinir bozukluğuna, daha erken olgunluktadır. Sosyal ve Duygusal: İstenen özelliklerde (nezaket, işbirliği, mizah anlayışı) üstün, kendini eleştiren, aldatmaya karşı direnen, daha az övünen, sosyal lider (özellikle orta parlaklık seviyesinde), oyun oynaması ve bazı yaşlardan büyük arkadaşları vardır, karmaşıktır ve genellikle daha sessiz oyunları tercih ederler. Üstün zekâli ve yetenekli öğrencilerin özelliklerini belirtirken genel bir tanımlama yapmayı zorlaştıran nedenlerin başında grubun kendi içinde birbirlerinden tamamen farklı kişilik özellik göstermeleri bazı özellikler bakımından da benzemeleridir. Alanyazına baktığımızda genelde üstün zekâli çocukların özelliklerinin belirtildiği bir liste vardır ve tüm yetenekli çocukların herhangi bir listedeki tüm özellikleri yoktur bu listelerden çoğu, üstün yetenekli çocuğun başlıca

özellikleri olarak mizahı içerir. Buna ek olarak, mizah birçok başka araştırmacılar tarafından listelenen bir özelliktir (Baska, 1989; Clark, 2014; Davis, Rimm, & Siegle, 2011; Gallagher, 1985; Renzulli et al., 1972; Silverman, 1989; Torrance, 1974; Van Tassel-Baska, 1989).

Üstün zekâlı çocukların özelliklerinde belirtilen kavramlardan bazıları mizahla ilgili olabilmektedir. Örneğin, yetenekli çocuklar adalet duyguları çok gelişmiştir (Renzulli et al., 1976) çeşitli sosyal, ahlaki ve etik konular mizah yoluyla daha iyi öğrenebilmektedirler. Üstün Yetenekli çocukların mizah yetenekleri yaşlılarından ileridir (Renzulli et al., 2002) ve yetenekli çocuklar mizahı yoğun olarak kullanırlar (Ziv, 1990). Mizah, düşünceler ve duygular için bir çıkış sağlar ve aynı zamanda çocuğun düşüncesini örgütleme ve ifade etme yeteneğini geliştirmesine yardımcı olur.

Yöntem

Çalışma Grubu

Çalışma grubu toplam 207 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır. Bu öğrencilerden 107'si (Kız=39, Erkek=68) eğitim gördükleri okulların yanı sıra, genel zihinsel yetenekten tanılanmış ve BİLSEM'e devam etmektedir. Üstün yetenek tanısı almayan diğer 100 öğrenci ise İstanbul'daki bir ortaokuldan yansız olarak seçilmiştir. Tablo 1'de çalışma grubuyla ilgili verilere de yer verilmiştir. Buna göre üstün yetenekli çocukların %36.45; kız %63.55'i erkek öğrencilerden normal gelişim gösteren çocukların %50'si kız %50'si erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin toplamda % 59.82'si 5. ve 6. sınıfa, %40.19'u 7. ve 8. sınıfta iken normal gelişim gösteren öğrencilerin %59'u 6. sınıfta %41'i ise 7. ve 8. sınıftadır. Üstün yetenekli çocukların anne eğitim durumuna bakıldığında %16.83'ünün ilk ve ortaokul, %20.56'sının lise, %7.48'inin yüksekokul, %43.93'ünün üniversite ve %11.21'inin ise yüksek lisans ve doktora mezunu olduğu, üstün yetenekli olmayan çocukların annelerinin ise %38'inin ilk ve ortaokul, %33'ünün lise, %2'sinin yüksekokul, %22'sinin üniversite ve %5'inin de yüksek lisans ve doktora mezunu olduğu görülmektedir. Baba eğitim durumuna bakıldığında ise üstün çocukların babalarının % 16.83'ünün ilk ve ortaokul, %24,3'ünün lise, %2,8'inin yüksekokul, %47.66'sının üniversite, %14.95'inin yüksek lisans ve doktora mezunu olduğu normal çocukların babalarının %31'inin ilk ve ortaokul, %35'i lise, %2'si yüksekokul, %23'ü üniversite ve %9'u yüksek lisans veya doktora mezunu olduğu görülmektedir. Üstün yetenekli çocukların %14.02'si tek çocuk, %46.73'ü en büyük, %8.41'i ortanca ve %30.84'ü en küçük çocuktur. Normal gelişim gösteren çocukların ise %21'i tek çocuk, %30'u en büyük, %7'si ortanca ve %42'si en küçük çocuktur. Tablo 1'den de anlaşıldığı gibi üstün ve üstün yetenekli olmayan çocukların cinsiyet, yaş, anne-baba eğitim düzeyi, doğum sırası gibi değişkenleri birbirine yakındır. Bu araştırmada demografik değişkenlerden çok çocukların üstün zekâ-yetenek odak noktasının mizah anlayışlarındaki farklılığı ortaya koymak olduğundan benzer demografik özellikte çocuklar araştırmaya dâhil edilmiştir. Bu nedenle BİLSEM'de uygulanan çalışma akabinde sosyo-kültürel düzeyi yüksek olma olasılığı olan okullar araştırılmış bu özellikte İstanbul-Bostancı semtinde bir devlet ortaokuluna devam eden ve kaynaştırma ya da başka özel bir tanı alan herhangi bir durumu olmayan 100 çocuğa uygulama yapılmıştır. Araştırmaya dâhil edilen üstün yetenekli olan ve normal gelişim gösteren öğrenci grupları arasında uygulama öncesinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığını analiz edilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Dâhil Edilen Üstün Yetenekli Olan ve Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Demografik Bilgileri

		Grup					
		Üstün Yetenekliler		Normal Gelişim Gösterenler		Toplam	
		n	%	n	%	n	%
Cinsiyet	Kız	39	36,45	50	50	89	43
	Erkek	68	63,55	50	50	118	57
	Toplam	107	100	100	100	207	100
Sınıf	5.sınıf	32	29,91	0	0	32	15,46
	6.sınıf	32	29,91	59	59	91	43,96
	7.sınıf	35	32,71	40	40	75	36,23
	8.sınıf	8	7,48	1	1	9	4,35
	Toplam	107	100	100	100	207	100
Anne eğitim	İlkokul	8	7,48	22	22	30	14,49
	Ortaokul	10	9,35	16	16	26	12,56
	Lise	22	20,56	33	33	55	26,57
	Yüksekokul	8	7,48	2	2	10	4,83
	Üniversite	47	43,93	22	22	69	33,33
	Yüksek lisans	7	6,54	4	4	11	5,31
	Doktora	5	4,67	1	1	6	2,9
Toplam	107	100	100	100	207	100	
Baba eğitim	İlkokul	2	1,87	12	12	14	6,76
	Ortaokul	9	8,41	19	19	28	13,53
	Lise	26	24,3	35	35	61	29,47
	Yüksekokul	3	2,8	2	2	5	2,42
	Üniversite	51	47,66	23	23	74	35,75
	Yüksek lisans	12	11,21	7	7	19	9,18
	Doktora	4	3,74	2	2	6	2,9
Toplam	107	100	100	100	207	100	
Doğum sırası	Tek çocuk	15	14,02	21	21	36	17,39
	En büyük çocuk	50	46,73	30	30	80	38,65
	Ortanca çocuk	9	8,41	7	7	16	7,73
	En küçük çocuk	33	30,84	42	42	75	36,23
	Toplam	107	100	100	100	207	100

Araştırmaya dâhil edilen çocuklara bir önceki yılın not ortalamaları sorulmuş üstün yetenekli çocukların not ortalamalarının 96,2 normal gelişim gösteren çocukların ise not ortalamalarının 85,11 olduğu Tablo 2’de izlenebilmektedir. Bu sonuç beklenildiği gibi üstün yetenekli olan ve olmayan çocukların akademik olarak birbirinden farklılığına işaret etmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Dâhil Edilen Üstün Yetenekli Olan ve Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Akademik Not Ortalamaları

	n	\bar{X}	Medyan	Minimum	Maksimum	SS
Üstün Yetenekli Öğrenciler	107	96,2	98,4	75	100	5,56
Normal Gelişim Gösterenler	100	85,11	87,35	57	99,2	9,61
Toplam	207	90,84	93,8	57	100	9,55

Ölçme Araçları

Bilgi Toplama Formu. Araştırmaya katılan öğrencilerin bazı demografik özelliklerinin ve akademik başarılarının belirlenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Bu formda, yaş, cinsiyet, sınıf, anne-baba eğitim durumu ve doğum sırasına ilişkin 14 soru ile bir önceki yılın not ortalamasının kaç olduğuna ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Çocuklar İçin Çok Boyutlu Mizah Anlayışı Ölçeği. Ho, Chik ve Chan (2012) tarafından geliştirilen, "Çocuklar İçin Çok Boyutlu Mizah Anlayışı Ölçeği" kullanılmış ve ölçek öğrenciler tarafından doldurulmuştur. Akın ve Bilgin (2015) tarafından Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması yapılan Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin maddeler incelendiğinde birinci faktör 'mizah üretme' adı altında toplanmakta ve s1, s2, s3, s4, s5, s6 maddelerini içermektedir. İkinci faktör 'mizahı beğenme' adı altında toplanmakta ve s7, s8, s9, s10, s11, s12 maddelerini içermektedir. Üçüncü faktör 'mizahla başa çıkma' adı altında toplanmakta ve s13, s14, s15, s16, s17 maddelerini içermektedir. Çocuklar için Çok Boyutlu Mizah Anlayışı Ölçeğinin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayıları, ölçeğin bütünü için .92, mizah üretme alt boyutu için .92, mizah yoluyla başa çıkma alt boyutu için .87, mizahı beğenme alt boyutu için .88 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise Ölçeğinin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayıları, ölçeğin bütünü için .90, mizah üretme alt boyutu için .90, mizah yoluyla başa çıkma alt boyutu için .89, mizahı beğenme alt boyutu için .91 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen veriler IBM SPSS Statistics Version 22 paket program ile analiz edilmiştir. Değişkenlerin normal dağılımdan gelme durumları araştırılırken birim sayıları nedeniyle Shapiro Wilk's' den yararlanılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0.05 kullanılmış olup; $p < 0.05$ olması durumunda değişkenlerin normal dağılımdan gelmediği, $p > 0.05$ olması durumunda ise değişkenlerin normal dağılımdan geldikleri belirtilmiştir. Gruplar arasındaki farklılıklar incelenirken değişkenlerin normal dağılımdan gelmemesi nedeniyle Mann Whitney U ve Kruskal Wallis-H Testlerinden yararlanılmıştır. Normal dağılımdan gelmeyen değişkenler arasındaki ilişkiler incelenirken Spearman's Korelasyon Katsayısından yararlanılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0.05 kullanılmış olup; $p < 0.05$ olması durumunda anlamlı bir ilişkinin olduğu, $p > 0.05$ olması durumunda ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı belirtilmiştir. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0.05 kullanılmış olup; $p < 0.05$ olması durumunda anlamlı bir farklılığın olduğu, $p > 0.05$ olması durumunda ise anlamlı bir farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Tablo 3'e göre üstün yetenekli çocukların mizah üretme, mizahı beğenme, mizah yoluyla başa çıkma ve mizah toplam puanları bakımından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Daha önce çocuklarla yapılan mizah konulu araştırmalarda cinsiyet faktörüyle ilgili daha farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Akün (1997), ilkokullarda 9-11 yaş çocuklarında mizah gelişimini araştırmış bu araştırmanın sonucunda kız öğrenciler, erkeklere göre kendilerini hiçbir şakanın üzmediğine daha fazla inandıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmacı erkek öğrencilerin ise kızlara göre daha fazla davranışsal şakalar yapma eğiliminde oldukları, kız öğrenciler ise daha çok hayvanları kullanıp onur kırıcı şakalar yaptıklarını tespit etmiş mizah anlayışındaki kız-erkek farkına dikkat çekmiştir.

Saltuk (2006), öğrencilerin mizah tarzlarının cinsiyet, yaş, algılanan kişilik yapısı ve algılanan popülerlik değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırma sonucunda

öğrencilerin mizah tarzlarını cinsiyet, algılanan kişilik yapısı ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Toplumumuzda kız ve erkeklere verilen roller farklılık taşımaktadır. Erkekler toplumda kendilerini daha rahat ifade edebilmekte fakat kızlar ise toplum tarafından atanmış cinsiyet rol ve kalıpları sonucunda daha çekingen olabilmektedir. Yerlikaya (2007) tarafından yapılan araştırmada ve Kahraman (2008) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlar bulunmuştur. Bu araştırmalar erkek öğrencilerin mizah duygularının kızlara oranla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bergen (2003), ebeveynlerin ve öğretmenlerin çocukların mizah anlayışı ile ilgili algılarının eşleşmesine rağmen, her ikisinin de çocuklarının kendilerine ait açıklamalarıyla çelişiyor olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, ebeveynler ve öğretmenler erkeklere, tüm yaş kategorilerinde mizah anlamında kızlardan daha fazla puan vermiş olsalar da, bu puanlar çocukların kendi notlarına yansıtılmamıştır. Bergen, ebeveyn ve öğretmen beklentilerinin ya da mizah duygusunun algılarının erkek ve kız çocukları için farklı olabileceğini öne sürmektedir (erkekler için daha yüksek beklentiler ve kızlara yönelik daha düşük beklentiler). Bu durum Lyon'a (2006) göre erkeklerin bir izleyiciler karşısında daha rahat davranmalarıyla böylece anne babaların ve öğretmenlerin kızlardan daha fazla mizah algılamış olduğuyla açıklanmıştır. Yukarıda örneği verilen araştırmaların hepsi normal gelişim gösteren çocuklarla yürütülmüş çalışmalardır. Örneğin Luftig ve Nichols'ın (1991) çalışmasında öğretmenleri ve ebeveynleri açısından üstün zekâlı erkeklerin üstün zekâlı kızlara kıyasla daha yüksek bir mizah anlayışına sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır ancak her iki cinsiyette de mizahı anlamada hiçbir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada cinsiyetin üstün yetenekli olan çocukların mizah anlayışlarında farklılık yaratmadığı görülmüştür. Bu sonuç olasılıkla üstün kız çocukların mizah konusunda benzer zekâ özellikleri gösterdikleri erkek akranlarıyla aynı rahatlık ve hazırbulunuşluğa ulaştıkları, biçilmiş toplumsal rollerden daha az etkilendikleri anlamını taşıdığı söylenebilir. Ayrıca Bergen'in (2003) çalışmasında olduğu gibi uygulanan bu araştırmada ölçekte çocuklar kendi kendini değerlendirmişlerdir, yani araştırmanın verileri bir yetişkin tarafından gözlemlenmiştir, kız ve erkek çocukların davranışları anne-baba ya da öğretmen tarafından değerlendirilmemiştir. Bu nedenlerle üstün yetenekli çocukların mizah anlayışlarında cinsiyet değişkeninin mizah algılarında farklılık yaratmadığı düşünülmektedir.

Tablo 3. Üstün Yetenekliler Grubunda Mizah Ölçek Puanları Bakımından Cinsiyetler Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

	Cinsiyet	n	\bar{X}	Med.	Min.	Mak.	SS	Mann Whitney U Testi		
								Sıra Ort.	z	P
Mizah üretme	Kız	39	22,41	23	11	30	4,62	50,59	-0,863	0,388
	Erkek	68	23,22	23,5	9	30	4,58	55,96		
	Toplam	107	22,93	23	9	30	4,59			
Mizahı beğenme	Kız	39	26	26	19	30	3,49	57,18	-0,807	0,419
	Erkek	68	24,87	26	6	30	5,05	52,18		
	Toplam	107	25,28	26	6	30	4,56			
Mizah yoluyla başa çıkma	Kız	39	16,33	17	5	25	5,46	48,76	-1,328	0,184
	Erkek	68	17,79	18	5	25	5,91	57,01		
	Toplam	107	17,26	18	5	25	5,77			
Mizah toplam puanı	Kız	39	64,74	62	42	82	10,17	51,36	-0,667	0,505
	Erkek	68	65,88	66	22	85	12,36	55,51		
	Toplam	107	65,47	65	22	85	11,57			

Tablo 4'e göre üstün yetenekli çocukların mizah üretme, mizahı beğenme, mizah yoluyla başa çıkma ve mizah toplam puanları bakımından devam ettikleri sınıflar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Mizah çocukluk döneminde başlamakta ve mizah anlayışı çocukluktan yetişkinliğe değişiklik göstermektedir (McGhee & Frank, 2013). Çocuklar ilkökullük yıllarının sonlarına doğru komik bir hikâyenin veya şakanın başlangıç, orta ve son noktalarını düşünmede tümevarım ve tündengelimli akıl yürütme ve tersine çevrilebilirlik becerilerini kullanabilirler ayrıca 9–12 yaş arasına eriştiklerinde mizah reaksiyonu üzerindeki giderek daha önemli sosyal kısıtlamaların ve şakayı anlama ya da "anlamaya" daha fazla vurgu yapma ortaya çıkar. Temel tema bilişsel olandan ziyade, mizah, ortak deneyimlere bakmanın daha doğal bir yoluna geçmeye başlar (Southam, 2005). Ayrıca ortaokul çağındaki çocuklar şakaları anlamak için gittikçe daha fazla yorumlama yapabilirler. Öte yandan yeni bir mizah üretmek için deneyimler önem taşır ve yeni deneyimlerin fazla olması gerekmektedir. Jaffe (1995) ve Schaiyer (1975) mizah takdirinin yaşla birlikte arttığını, ancak mizah anlayışının yaşla azaldığını bulmuştur. Bu nedenle mizah duygusunun gelişmesinde bilişsel beceriler ile ilişkili olan yaşın önemli olduğu bir gerçektir. Ancak olasılıkla bu araştırma kapsamına alınan üstün yetenekli çocukların sınıflarının ve dolayısıyla yaş aralıklarının yakın olması ve bilişsel olarak benzer özellikler sergilemelerinin onların mizah anlayışlarında farklılığa sebep olmadığı düşünülmektedir. Saltuk (2006) da mizah tarzlarını incelediği araştırmasında üniversite öğrencilerinde yaşın belirleyici bir değişken olmadığına vurgu yapmıştır.

Tablo 4. Üstün Yetenekliler Grubunda Mizah Ölçek Puanları Bakımından Sınıflar Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonucu

		n	\bar{X}	Med.	Min.	Mak.	SS	Sıra Ort.	H	p
Mizah üretme	5.sınıf	32	22,5	22,5	14	30	4,1	49,61	1,309	0,727
	6.sınıf	32	22,81	23	11	30	4,9	53,8		
	7.sınıf	35	23,37	24	9	30	4,99	58,26		
	8.sınıf	8	23,13	23	18	28	3,91	53,75		
	Toplam	107	22,93	23	9	30	4,59			
Mizahı beğenme	5.sınıf	32	25,41	26	14	30	3,82	52,78	0,477	0,924
	6.sınıf	32	25,34	26	14	30	4,34	54,23		
	7.sınıf	35	25,11	26	6	30	5,68	56,16		
	8.sınıf	8	25,25	25,5	21	29	3,11	48,5		
	Toplam	107	25,28	26	6	30	4,56			
Mizah yoluyla başa çıkma	5.sınıf	32	18,5	18,5	5	25	5,25	60,22	2,402	0,493
	6.sınıf	32	17,22	18	6	25	5,34	53,64		
	7.sınıf	35	16,14	16	5	25	6,53	48,51		
	8.sınıf	8	17,38	17,5	6	25	5,97	54,56		
	Toplam	107	17,26	18	5	25	5,77			
Mizah toplam puanı	5.sınıf	32	66,41	65	46	83	10,44	56,23	0,285	0,963
	6.sınıf	32	65,37	65,5	42	85	11,51	52,66		
	7.sınıf	35	64,63	65	22	85	13,48	53,79		
	8.sınıf	8	65,75	63	57	79	8,17	51,38		
	Toplam	107	65,47	65	22	85	11,57			

Tablo 5 incelendiğinde üstün yetenekli çocukların mizah üretme, mizahı beğenme, mizah yoluyla başa çıkma ve mizah toplam puanları bakımından anne eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Bireyler bebeklik ve çocukluktan itibaren ebeveynlerinden ve onlara bakım gösteren kişilerin davranışlarından geribildirimler alarak, toplumca doğru olarak kabul edilen davranışları göstermeyi ve benimsemeyi öğrenir (Maccoby, 2002). Zaman içerisinde ise bu davranışları içselleştirerek alışkanlığa dönüştürürler. Ebeveynlerin eğitimi çocuklarının algılarını ve davranışlarını etkileyebilmektedir (Davis-Kean, 2005). Öte yandan bazı çalışmalarda anne eğitiminin çocukların örneğin sosyal davranışlarında etki yaratmadığını da ortaya koymuştur. Örneğin Bozdemir (2011) de bu sonuçlara benzer olarak ergenlerle yaptığı mizah çalışmasında anne eğitim durumunun çocukların mizah duygusuna anlamlı bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir.

Tablo 5. Üstün Yetenekliler Grubunda Mizah Ölçek Puanları Bakımından Anne Eğitim Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonucu

		n	\bar{X}	Med.	Min.	Mak.	SS	Sıra Ort.	H	p
Mizah üretme	İlkokul	8	24,5	25	18	30	4,04	64,06	8,917	0,178
	Ortaokul	10	22,9	23,5	14	30	4,7	53,4		
	Lise	22	24,32	24,5	16	30	3,75	62,73		
	Yüksekokul	8	20,63	20,5	15	26	3,93	37,25		
	Üniversite	47	22,89	23	11	30	4,62	54,01		
	Yüksek lisans	7	20	22	15	23	3,21	31,14		
	Doktora	5	22,4	27	9	30	8,79	59,4		
	Toplam	107	22,93	23	9	30	4,59			
Mizahı beğenme	İlkokul	8	27,5	28,5	22	30	2,78	69,88	5,4	0,494
	Ortaokul	10	22,8	24,5	6	30	7,51	44,75		
	Lise	22	25,27	26	17	30	3,77	51,25		
	Yüksekokul	8	24,25	25	14	30	4,98	47		
	Üniversite	47	25,91	26	14	30	3,74	57,47		
	Yüksek lisans	7	25,71	27	20	30	3,3	53,21		
	Doktora	5	21,8	23	8	28	8,2	38,9		
	Toplam	107	25,28	26	6	30	4,56			
Mizah yoluyla başa çıkma	İlkokul	8	20,25	23	5	25	6,92	73,56	5,361	0,498
	Ortaokul	10	18,2	20	6	25	6,21	60,65		
	Lise	22	17,64	18	6	25	6,02	56,02		
	Yüksekokul	8	16,63	17,5	5	25	5,58	50,56		
	Üniversite	47	16,87	17	6	25	5,52	51,33		
	Yüksek lisans	7	15,86	15	12	20	3,13	43,64		
	Doktora	5	15,6	15	5	24	8,44	45,6		
	Toplam	107	17,26	18	5	25	5,77			
Mizah toplam puanı	İlkokul	8	72,25	77	50	83	12,12	72	4,787	0,571
	Ortaokul	10	63,9	63	36	83	15,56	51,6		
	Lise	22	67,23	65	50	85	10,17	57,34		
	Yüksekokul	8	61,5	63,5	45	75	11,07	44,75		
	Üniversite	47	65,68	65	42	85	9,98	53,57		
	Yüksek lisans	7	61,57	62	49	69	6,8	42,36		
	Doktora	5	59,8	63	22	80	23,66	50,4		
	Toplam	107	65,47	65	22	85	11,57			

Üstün yetenekli öğrencilerin; mizah üretme, mizahı beğenme, mizah yoluyla başa çıkma ve mizah toplam puanları bakımından baba eğitim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Anne eğitim durumunun mizah algısında değişiklik yaratmadığı gibi baba eğitiminde de aynı sonuç çıkmıştır. Anne- baba bireyin sahip olduğu tutumların gelişmesinde temel etkenlerden biridir. Çocuk küçük yaşlardan itibaren ailesinde öğrendiği ve içselleştirdiği davranışları yaşamına uyarlar (Coleman, 2018). Ancak çocuğun zekâsı arttıkça çevreden etkilenmesinin azaldığını belirten çalışmalarda vardır ve bu durumda üstün yeteneklilerin genel kişilik

özelliklerine de uygun bir durum olarak düşünülebilir (Uzun, 2006). Ayrıca algıların ve davranımların gelişmesinde anne-baba ve aile üyeleri kadar akranlar, kitle iletişim araçları, sosyal aktiviteler gibi başka unsurlarda etkili olabilir.

Tablo 6. Üstün Yetenekliler Grubunda Mizah Ölçek Puanları Bakımından Baba Eğitim Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonucu

		n	\bar{X}	Med.	Min.	Mak.	SS	Sıra Ort.	H	p
Mizah üretme	Ortaokul ve altı	11	23,82	25	11	30	5,12	62,68	3,116	0,374
	Lise/Yüksekokul	29	22,17	23	14	30	4,42	47,76		
	Üniversite	51	22,76	23	9	30	4,67	53,21		
	Yüksek lisans/Doktora	16	24,19	24	15	30	4,35	61,88		
	Toplam	107	22,93	23	9	30	4,59			
Mizahı beğenme	Ortaokul ve altı	11	25,09	28	6	30	7,18	60,95	2,747	0,432
	Lise/Yüksekokul	29	24,62	25	17	30	3,87	46,38		
	Üniversite	51	25,51	26	8	30	4,73	56,79		
	Yüksek lisans/Doktora	16	25,88	26,5	20	30	2,92	54,13		
	Toplam	107	25,28	26	6	30	4,56			
Mizah yoluyla başa çıkma	Ortaokul ve altı	11	16,82	19	5	25	7,57	53,95	1,067	0,785
	Lise/Yüksekokul	29	17,45	18	6	25	4,98	54,4		
	Üniversite	51	16,84	17	5	25	5,89	51,66		
	Yüksek lisans/Doktora	16	18,56	19	6	25	5,72	60,78		
	Toplam	107	17,26	18	5	25	5,77			
Mizah toplam puanı	Ortaokul ve altı	11	65,73	64	36	83	15,33	55,64	1,63	0,653
	Lise/Yüksekokul	29	64,24	64	46	85	10,33	49,4		
	Üniversite	51	65,12	65	22	85	11,93	53,88		
	Yüksek lisans/Doktora	16	68,63	68	49	85	10,07	61,59		
	Toplam	107	65,47	65	22	85	11,57			

Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmaya dâhil edilen üstün yetenekli çocukların mizah üretme, mizahı beğenme ve mizah yoluyla başa çıkma puanları bakımından doğum sırası istatistiksel olarak anlamlı fark yaratmamıştır ($p>0,05$). Öte yandan mizah toplam puanları bakımından doğum sırası arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0,05$). Üstün yetenekli çocuklar arasında tek çocuk olanların mizah toplam puanları en küçük çocuk olanlara göre anlamlı derecede düşüktür. Kahraman (2008) ve Bozdemir (2011) mizah çalışmalarında doğum sırasının çocukların mizah duygularında bir farklılık yaratmadığını tespit etmiştir. Öte yandan Fidanoğlu (2006) çok kardeşle büyümenin bireylerin kendini geliştirici mizahlarını olumlu yönde etki ettiğini vurgulamıştır. Coşgun (2005), ebeveynlerin özellikle ilk çocuklarını yetiştirirken daha dikkatli olduklarını ve ilk çocuktan sonra dünyaya gelen çocukta ise anne babaların daha özerk davranışlar içerisinde bulunduğunu belirtmektedir. Olasılıkla kardeşi olan çocuklar tek çocuk olanlara göre diğer kardeşleriyle etkileşimlerinde mizahi davranışlarla daha etkileşimde olmalarından algılarını etkilemiş olabilir.

Tablo 8’e göre üstün yetenekli olan çocukların mizah üretme puanları ile normal gelişim gösteren yaşlıları ile aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Üstün yetenekli olan çocukların mizah üretme puanları anlamlı derecede yüksektir. Mizah beğenme puanları bakımından gruplar arasında ise üstün yetenekli olan ve olmayan çocuklar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Mizah yoluyla başa çıkma puanlarına bakıldığında ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Üstün yetenekli çocukların mizah yoluyla başa çıkma puanı üstün yetenekli olmayan yaşlılarına göre anlamlı şekilde yüksektir. Mizah toplam puanları bakımından ise yine gruplar arasında istatistiksel

olarak farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Üstün yetenekli çocukların mizah toplam puanları üstün yetenekli olmayan yaşlılarına göre anlamlı şekilde yüksektir.

Tablo 7. Üstün Yetenekliler Grubunda Mizah Ölçek Puanları Bakımından Doğum Sırası Arasındaki Farklılığa İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonucu

		n	\bar{X}	Med.	Min.	Mak.	SS	Sıra Ort.	H	p
Mizah üretme	Tek çocuk	15	20,93	21	12	30	5,36	41,3	5,669	0,129
	En büyük	50	22,56	23	9	30	4,87	52,12		
	Ortanca	9	23	23	19	27	2,87	51,89		
	En küçük	33	24,36	25	16	30	3,83	63,2		
	Toplam	107	22,93	23	9	30	4,59			
Mizahı beğenme	Tek çocuk	15	22,27	23	6	30	6,18	36,2	6,56	0,087
	En büyük	50	25,42	26	8	30	4,54	55,06		
	Ortanca	9	25,67	26	20	30	3,46	53,61		
	En küçük	33	26,33	27	20	30	3,48	60,59		
	Toplam	107	25,28	26	6	30	4,56			
Mizah yoluyla başa çıkma	Tek çocuk	15	14,73	14	6	25	5,34	39,6	7,567	0,056
	En büyük	50	16,9	17,5	5	25	5,97	52,31		
	Ortanca	9	16,22	17	5	21	4,87	48,5		
	En küçük	33	19,24	19	6	25	5,45	64,61		
	Toplam	107	17,26	18	5	25	5,77			
Mizah toplam puanı	Tek çocuk	15	57,93	58	36	79	12,28	35,13	9,897	0,019
	En büyük	50	64,88	65,5	22	84	12,02	52,62		
	Ortanca	9	64,89	65	50	73	7,36	52,44		
	En küçük	33	69,94	66	50	85	9,73	65,09		
	Toplam	107	65,47	65	22	85	11,57			

Tablo 8. Mizah Ölçek Puanları Bakımından Gruplar Arasındaki Farklılığa İlişkin Mann Whitney U Testi Sonucu

		n	\bar{X}	Med.	Min.	Mak.	SS	Sıra Ort.	z	p
Mizah üretme	Üstün yetenekliler	107	22,93	23	9	30	4,59	119,51	-3,861	0,001
	Normal gelişim gösterenler	100	19,82	20	7	30	5,9	87,4		
	Toplam	207	21,43	22	7	30	5,48			
Mizahı beğenme	Üstün yetenekliler	107	25,28	26	6	30	4,56	109,71	-1,426	0,154
	Normal gelişim gösterenler	100	23,92	25	9	30	5,65	97,89		
	Toplam	207	24,62	26	6	30	5,15			
Mizah yoluyla başa çıkma	Üstün yetenekliler	107	17,26	18	5	25	5,77	115,14	-2,773	0,006
	Normal gelişim gösterenler	100	15,05	15	5	25	5,75	92,08		
	Toplam	207	16,19	16	5	25	5,85			
Mizah toplam puanı	Üstün yetenekliler	107	65,47	65	22	85	11,57	116,44	-3,093	0,002
	Normal gelişim gösterenler	100	58,79	60,5	27	85	14,57	90,69		
	Toplam	207	62,24	64	22	85	13,5			

Araştırmalar zekâ ve mizah arasındaki ilişki ile ilgili tutarsız bulgular göstermektedir. Bazı araştırmacılar tarafından yapılan çalışmalarda zekâ ile mizah arasında önemli bir bağlantı kurulmuştur. Örneğin Hauck ve Thomas (1972), çocuklar ile yaptıkları araştırmalarında IQ ile akranlar tarafından algılanan mizah duygusu arasında bir korelasyon olduğunu tespit etmişlerdir. Pek çok araştırmada zekâ ve mizahın arasındaki bağlantıyı destekleyen sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin; bilişsel gelişim ve (a) kahkaha miktarı (Brackett, 1934; Kenderdine, 1931); (b) saçma olan komiklikleri tanıyabilme yeteneği (Brumbaugh, 1939); ve (c) tutarsızlıkları tanıma yeteneği (Behan & Bevan, 1956) arasındaki bağlantıyı destekleyen geçmişte yapılan araştırmalar vardır (Akt. Holt & Willard-Holt, 1995).

Bu çalışmada üstün yetenekli olan çocukların mizah üretme puanları anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$). Çocuk mizahının üretimini incelemek için yapılan bir araştırmada, Fern (1989) ilkokulda üstün yetenekli çocukların tespitinde çocuk mizahçılığının nasıl belirleneceğini incelemiş ve çeşitli bilişsel, motivasyon ve sosyo-faktörel faktörler arasındaki ilişkiyi araştırarak bunların üstün yetenekli çocuğun şaka ile oluşturduğu arkadaşlık ilişkilerini oluşturmasındaki etkilerini belirlemeye çalışmıştır. Üstün yetenekli erkek çocukların mizahı daha sevdikleri ve benimsediklerini ve kullandıklarını, ortalama üstü bir zekâyâ sahip olduklarını yaratıcı ve sosyal bireyler olduklarını belirtmiştir. Bu çocukların merhametli, meraklı, gözlemci ve onun sosyal grubunun lideri oldukları sonucuna ulaşmış. Çalışma sonucunda üstün zekâlı ve yetenekli çocuk mizahçının genel özelliklerini belirlemiştir. Bu çocukların muhtemelen okumayı sevdiğini, ilgi odağı olmayı sevdiğini, pozitif bir benlik imajına sahip olduğunu, yaşamın erken dönemlerinde komik yetenekler sergilediklerini, güçlü bir şekilde tanımladığı bir rol modeline sahip olduklarını ve kalabalık bir ortamda büyüdüklerini ortaya çıkarmıştır. Benzer şekilde Howrigan ve MacDonald (2008) da 185 üniversite öğrencisi ile yaptıkları araştırmada ölçülen genel zekâ mizah ve mizah üretme arasında pozitif korelasyon bulmuşlardır. Howrigan ve MacDonald'a göre, evrimsel geçmişimizde mizah, zekâ ve zihinsel zindeliğin bir göstergesi olarak gelişmiştir (Miller, 2000). Greengross ve Miller (2011) çalışmalarında 400 üniversite öğrencisinin soyut akıl yürütme, sözel zekâlarının mizah üretim yeteneğini öngördüğünü tespit etmişlerdir. Masten (1986) üniversite öğrencileri arasında mizah anlama, kullanma ve üretme becerisi ile IQ ve akademik başarıyı arasında pozitif korelasyonlar bulmuştur. Ziv (1981, 1983), mizah anlayışı ile hem zekâ hem de yaratıcılık arasında pozitif bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Shade (1991) 4,6 ve 8. Sınıfa devam eden 120 üstün yetenekli öğrenciler ve yetenekli olmayan öğrencilerde spontane cevap ve sözel mizah anlayışını karşılaştırmıştır. Elde edilen sonuçlar, üstün yetenekli öğrencilerin, hem mizahı yansıtma hem de anlama konusunda önemli ölçüde daha yüksek performans göstermiştir. Bu araştırmalar araştırmamız sonuçlarını desteklemektedir. Öte yandan, çeşitli çalışmalar mizah ve zekâ arasında anlamlı bir ilişki bulmayı başaramamıştır (Cunningham, 1962; Erickson, 1977; McGhee, 1980).

Araştırmacılar bir şeyi komik olarak yorumlamak için, bir durumun, karikatürün veya şakanın mizahi doğasını tanımlamak ve anlamak gerektiğini vurgulamaktadır. Mizah anlama, tipik olarak katılımcıların bir karikatürün anlamını doğru bir şekilde yorumlaması gereken çoktan seçmeli sorular kullanılarak değerlendirilir (Couturier, Mansfield, & Gallagher, 1981; Kozbelt & Nishioka, 2010; Wierzbicki & Young, 1978). Bu varsayımın tutarlı olarak, araştırmalar üstün yetenekli bireylerin daha karmaşık espriler, karikatürler ve diğer esprili uyaranları daha iyi kavradıklarını ve kullandıklarını ifade etmektedir (Pinderhughes & Zigler, 1985; Wierzbicki & Young, 1978). Ancak bazı araştırmalar mizah üretimi, kavrayışı ve beğeni arasında kanıtlar mizahı beğenme (ya da mizahın takdir edilmesi) ile zekâ arasındaki ilişkinin zayıf olduğunu göstermektedir. Koppel ve Sechrest (1970) ve Landis ve Ross (1933), mizah takdiri ve zekâ puanları arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Bizim araştırmamızda da üstün yetenekli çocukların mizahı beğenme puanları üstün yetenekli olmayan çocuklardan yüksek olarak görülmektedir. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0,05$). Mizahın beğenilmesinde, komik bulunan unsurların kişilik temelli bireysel farklılıkların önem taşıması nedeniyle mizah üretiminin aksine altta yatan bir beceri veya yetenek

neği yansıtmayabilir (Galloway, 1994; Masten, 1986; Wierzbicki & Young, 1978). Bu nedenle çalışmamızda üstün yetenekli çocuklar ile üstün yetenekli olmayan çocuklar arasındaki fark belirgin olmayabilir.

Mizah yaşamın zorlu deneyimleriyle baş etmede farklı bakış açısı sağlayan etkili ve sağlıklı yöntemlerden biridir. Mizah teorileri, iyi bir mizah duygusuna sahip olmanın sağlıklı olduğunu ve kişinin ruh sağlığını geliştirdiğini üzerine vurgu yapmaktadır. Örneğin, bazı çalışmalar, mizah duygusunun günlük sıkıntıları ve stresin etkisini azalttığını (Abel, 2002; Kuiper & Martin, 1993; Thorson, Powell, Sarmany-Schuller, & Hampes, 1997), endişe duygularını körelttiğini (Yovetich, Dale, & Hudak, 1990), endişeyi (Kelly, 2002) ağrı ve fiziksel sağlık şikayetleri aza indirdiğini (Kuiper & Nicholl, 2004) göstermiştir. Ziv (1990), ergenin gelişiminde mizahın önemini fark etmiş ve özellikle üstün zekâli ve yetenekli ergenlerin aralarındaki kişilik farklılıklarını netleştirmede mizahın yararlı olabileceği üzerine bir araştırma tasarlamıştır. Bu amaçla Ziv (1990) zihinsel olarak, 8. sınıftan 12. sınıfa kadar heterojen bir grup ergenden birbirlerinin mizah anlayışını ölçmek için bir ölçek geliştirmiştir. Bu çalışmada üstün zekâli ve yetenekli öğrencilerin akranlarına göre daha yüksek mizah anlayışına sahip olduklarını bulmuştur. Yazarın yaptığı görüşmeler sonucunda, üstün zekâli ve yetenekli öğrencilerden en esprili sayılan öğrencilerin sınıf arkadaşlarıyla daha çok sosyal etkileşimde bulunduğu, mizah algısı düşük olan üstün zekâli ve yetenekli öğrencilerin daha içe dönük olduğu ve okul dışı, ders dışı etkinliklere daha fazla zaman ayırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Klavir ve Gorodetsky (2001) 7. ve 8. sınıfta üstün yetenekli çocukların problem çözme yöntemlerinde daha iyi performans gösterdiklerini bulmuşlardır; bu da üstün yeteneğin problemleri çözmek için mizahı kullanmada daha etkili olma becerilerine destek vermektedir. Bizim çalışmamızda da yukarıdaki çalışmalara benzer olarak üstün yetenekli çocukların üstün yetenekli olmayan yaşlıtlarına göre mizahla başa çıkma puanlarının anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Mizah toplam puanları bakımından da Tablo 8 üstün yetenekli çocuklar lehine bir sonuca işaret etmektedir. Alanyazındaki pek çok araştırma bulgusunu destekler nitelikte üstün yetenek ve mizah anlayışında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Mizah anlayışı pek çok biçim alabilir, ancak çoğu araştırma (ve odaklanma) komik karikatür başlıkları oluşturma gibi sözel mizah üzerinde olmuştur. Sözel mizah, doğal durumlarda mizah üretiminin en yaygın şeklidir ve bu nedenle seçimin gerçekleşmesi için mizahın en olası biçimidir (Bressler, 2005). Sözel mizah, zekâ ve yaratıcılık gibi bilinen diğer sağlık göstergelerine, özellikle de ulaşılan mizahın kalitesi (sadece mizah girişimi değil) göz önüne alındığında, en net bağları gösterebilir. Bunun aksine, mizah anlayışı, bir şaka anlama veya "anlama" sürecidir, bu da dil işlemeyi, akıl yürütmeyi, zihinsel esnekliği ve çalışma belleğini ve problem çözmeyi gerektirir (Shammi & Stuss, 2003). Levine (1980), IQ'nun entelektüel yeteneğin bir ölçüsü olarak kullanılmasının, bir çocuğun entelektüel yetkinliği ve mizahı arasında var olan ince ilişkiyi açıklamak için çok genel olduğunu öne sürmüştür. Fern (1989) bu iddiayı destekleyecek kanıtlara sahiptir. Akranları ve öğretmenleri tarafından "üstün yetenekli mizahçılar" olarak aday gösterilen 3-6. Sınıflardaki çocuklarda yapılan çalışmada Fern, üstün yetenekli çocuk mizahçıların yarısından çoğunun grup zekâ testlerinde üst sıralarda üstün olduğunu bulmuştur. Daha yakından incelendiğinde, zekâ testinin üst kademelerinde puan alanların esasen mizah üreticileri (yani, komik hikâyelerin ve şiirlerin orijinal yazarları) olduğu ortaya çıkmıştır. Üstün zekâli

ve yetenekli öğrencilerin bazı özellikleri mizah ile ilgilidir (Shade, 1991; Ziv, 1990). Örneğin, artan bir merak, yeniliklere büyük bir ilgi, farklı düşüncenin neşesi, soyut akıl yürütme için muazzam bir kapasite, geniş bir bilgi tabanı ve kelimeleri kullanmaktaki büyük beceri (Clark, 2014; Holt & Willard-Holt, 1995; Renzulli et al., 1976) gibi özellikler hem mizah hem de üstün zekâ ve yetenekliler ile ilgili alanyazında bulunmaktadır. Üstün zekâ ve yeteneklilerin tanımlanmasında kullanılan birçok ölçekte “mizah duygusu” üstün zekâ ve yeteneğin bir zekâlılığın potansiyel bir göstergesi olarak bulunmaktadır (Davis, 1997, Johnsen, 2004; Shade, 1991).

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada sonuç olarak; üstün yetenekli çocukların mizah üretme, mizahı beğenme, mizah yoluyla başa çıkma ve mizah toplam puanları bakımından cinsiyetleri, yaşları ve anne baba eğitim durumlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Üstün yetenekli çocukların mizah üretme, mizahı beğenme ve mizah yoluyla başa çıkma puanları bakımından doğum sırası istatistiksel olarak anlamlı fark yaratmamıştır ($p>0.05$). Öte yandan mizah toplam puanları bakımından doğum sırası arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonucun yanı sıra üstün yetenekli çocukların üstün yetenekli olmayan yaşlılarına kıyasla mizahla başa çıkma ve mizahı anlama ve mizah toplam puanları istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek ($p<0.05$) bulunmuştur. Üstün yetenekli çocukların mizahı daha sevdikleri ve beğenmediklerini ve kullandıkları ortaya çıkmıştır. Çalışma sonucunda üstün zekâlı ve yetenekli çocuk mizahının genel özellikleri belirlenmiştir. Bu çocukların muhtemelen sorunlarla başa çıkarken mizahı daha çok kullandıkları, mizah anlama becerilerinin üstün yetenekli olmayan yaşlılarına kıyasla daha iyi oldukları belirlenmiştir. Ayrıca kardeş sahibi olmanın üstün yetenekli öğrencilerin mizah puanlarında etkili olduğu ortaya çıkmıştır. İleriki araştırmalar için öneriler şu şekildedir; Üstün yetenekli çocuklarda mizah ve başa çıkma becerilerinin ilişkisi, sözel mizah, medya mizahı, akran ilişkileri ve mizah, sözel mizah incelenebilir, Üstün yetenekli çocuklarda grup odaklı görüşme ile akranları arasında mizahı üretmeleri, mizahı takdir etmeleri incelenebilir. Okul öncesi dönem çocukları için, mizahı ölçmeye yönelik ölçme araçları hazırlanabilir.

References

- Abel, M. H. (2002). Humor, stress, and coping strategies. *Humor: International Journal of Humor Research*, 15, 365-381.
- Akın, A. ve Bilgin, O. (2015). Çocuklar için çok boyutlu mizah anlayışı ölçeğinin Türkçe formu: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of international social research*, 8(37), 684-688.
- Akün, D. (1997). *9-11 yaş çocuklarında mizah duygusunun gelişimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Baska, L. K. (1989) Characteristics and needs of the gifted. In J. F. Feldhusen, J. Van Tassel- Baska, & K. Seeley (Eds.), *Excellence in educating the gifted*, (pp. 15-28). Denver: Love Publishing Company.
- Bergen, D. (2003). Humor, play and child development. In: A. Klein, (Ed.), *Humor in children's lives*, (pp.17-32). Westport, Conn./London: Praeger.
- Bressler, E. R. (2005). *Humor and human courtship: Testing predictions from sexual selection theory*. (Unpublished doctoral dissertation), McMaster University.

- Bozdemir, E. (2011). *Ergenlerin mükemmeliyetçilikleri ile mizah duyguları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cann, A., & Calhoun, L. G. (2001). Perceived personality associations with differences in sense of humor: Stereotypes of hypothetical others with high or low senses of humor. *Humor: International Journal of Humor Research*, 14, 117–130.
- Caron, J. E. (2002). From ethology to aesthetics: Evolution as a theoretical paradigm for research on laughter, humor, and other comic phenomena. *Humor: International Journal of Humor Research*, 15, 245–281. doi: 10.1515/humr.2002.015
- Chang, J. H., Chen, H. C., Hsu, C. C., Chan, Y. C., & Chang, Y. L. (2015). Flexible humor styles and the creative mind: Using a typological approach to investigate the relationship between humor styles and creativity. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 9(3), 306–312.
- Christensen, A. P., Silvia, P. J., Nusbaum, E. C., & Beaty, R. E. (2018). Clever people: Intelligence and humor production ability. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 12(2), 136–143.
- Clark, B. (2014). *Growing up gifted: Developing the potential of children at home and at school* (8th ed.). New York: Merrill.
- Coleman, J. S. (2018). *Parents, their children, and schools*. New York: Routledge
- Coşgun, İ. (2005). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin stres düzeyleri: Ankara ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Couturier, L. C., Mansfield, R. S., & Gallagher, J. M. (1981). Relationships between humor, formal operational ability, and creativity in eighth graders. *Journal of Genetic Psychology*, 139, 221–226.
- Cunningham, A. (1962). Relation of sense of humor to intelligence. *Journal of Social Psychology*, 57, 143–147.
- Davis-Kean, P. E. (2005). The influence of parent education and family income on child achievement: the indirect role of parental expectations and the home environment. *Journal of family psychology*, 19(2), 294–304. doi: 10.1037/0893-3200.19.2.294
- Davis, G. A. (1997). Identifying creative students and measuring creativity. *Handbook of gifted education*, 2, 253–281.
- Davis, G. A., Rimm, S. B., & Siegle, D. (2011). *Education of the gifted and talented* (6th ed.). Boston, MA: Pearson.
- Erickson, J. G. (1977). *A study of the verbal productive humor of preschool children* (Unpublished Doctoral dissertation). University of Illinois, Urbana-Champaign.
- Feingold, A., & Mazzella, R. (1991). Psychometric intelligence and verbal humor ability. *Personality and Individual Differences*, 12(5), 427–435.
- Fern, T. L. (1989). *Identifying the gifted child humorist: An exploration of the relationship among socioaffective, conative, and socioaffective factors in the child's ability to create a joking relationship* (Unpublished doctoral dissertation). Columbia University Teachers College, Columbia.
- Fidanoğlu, O. (2006). *Evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Gallagher, J. (1985). *Teaching the gifted child* (3rd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Galloway, G. (1994). Psychological studies of the relationship of sense of humor to creativity and intelligence: A review. *European Journal of High Ability*, 5(2), 133-144.
- Getzels, J. W., & Jackson, P. W. (1962). *Creativity and intelligence: Explorations with gifted students*. New York, NY: Wiley.
- Greengross, G., & Miller, G. (2011). Humor ability reveals intelligence, predicts mating success, and is higher in males. *Intelligence*, 39(4), 188-192.
- Hauck, W. E., & Thomas, J. W. (1972). The relationship of humor to intelligence, creativity, and intentional and incidental learning. *Journal of Experimental Education*, 40, 52-55.
- Ho, S. K., Chik, M. P., & Chan, D. W. (2012). A psychometric evaluation on the Chinese version of the multidimensional sense of humor scale for children (C-MSHSC). *Child Indicators Research*, 5(1), 77-91.
- Holt, D. G., & Willard-Holt, C. (1995). An exploration of the relationship between humor and giftedness in students. *International Journal of Humor Research*, 8(3), 257-271.
- Howrigan, D. P., & MacDonald, K. B. (2008). Humor as a mental fitness indicator. *Evolutionary Psychology*, 6, 652-666.
- Jaffe, J. (1995). *Age-related changes in creation and appreciation of humor in the elderly* (Unpublished doctoral dissertation). California School of Professional Psychology, San Diego.
- Johnsen, S. K. (2004). Definitions, models, and characteristics of gifted students. In S. K. Johnsen (Ed.), *Identifying gifted students: A practical guide* (pp. 1-22). USA: Prufrock Press.
- Kahraman, F. (2008). *Ergenlerde arkadaşlık ilişkisi ile mizah duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaufman, S. B., Kozbelt, A., Bromley, M. L., Geher, G., & Miller, G. (2008). The role of creativity and humor in human mate selection. In G. Geher & G. Miller (Eds.), *Mating intelligence: Sex, relationships, and the mind's reproductive system* (pp. 227-262). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Kelly, W. E. (2002). An investigation of worry and sense of humor. *Journal of Psychology*, 136, 657-666.
- Klavir, R., & Gorodetsky, M. (2001). The processing of analogous problems in the verbal and visual-humorous (cartoons) modalities by gifted/average children. *Gifted Child Quarterly*, 45(3), 205-215.
- Koppel, M. A. & Sechrest, L. (1970). A multitrait-multimethod matrix analysis of sense of humor. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 77-85
- Kozbelt, A., & Nishioka, K. (2010). Humor comprehension, humor production, and insight: An exploratory study. *Humor – International Journal of Humor Research*, 23, 375-401.
- Kuiper, N. A., & Martin, R. A. (1993). Humor and self-concept. *Humor: International Journal of Humor Research*, 6, 251-270.
- Kuiper, N. A., & Martin, R. A. (1998). Laughter and stress in daily life: Relation to positive and negative affect. *Motivation and Emotion*, 22(2), 133-153.
- Kuiper, N. A., & Nicholl, S. (2004). Thoughts of feeling better? Sense of humor and physical health. *Humor: International Journal of Humor Research*, 17, 37-66.

- Landis, C., & Ross, J. W. (1933). Humor and its relation to other personality traits. *The Journal of Social Psychology*, 4(2), 156-175.
- Laycock, F. (1979). *Gifted children*. Glenview, IL: Scott, Foresman.
- Levine, J. (1980). The clinical use of humour in work with children. In P. E. McGhee & A. J. Chapman (Eds.), *Children's humour* (pp. 255-280). Chichester, England: Wiley.
- Li, N. P., Griskevicius, V., Durante, K. M., Jonason, P. K., Pasisz, D. J., & Aumer, K. (2009). An evolutionary perspective on humor: Sexual selection or interest indication? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35, 923-936.
- Luftig, R. L., & Nichols, M. L. (1991). An assessment of the social status and perceived personality and school traits of gifted students by non-gifted peers. *Roeper Review*, 13(3), 148-153.
- Lyon, C. (2006). Humour and the young child: A review of the research literature. *Television*, 19, 4-9.
- Maccoby, E. (2002). Parenting effects: Issues and controverties. In J. G. Borkowski, L. S. Ramey, & M. Bristol-Power (Eds.), *Parenting and the child's world: Influences on academic, intellectual and social-emotional development* (pp. 35-46). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Martin, R. A. (2007). *The psychology of humor: An integrative approach*. London, UK: Elsevier Academic Press.
- Martin, R. A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J., & Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the humor styles questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 37, 48-75.
- Maryland, M. (1972). *Education of Gifted and Talented*. Washington D.C: US office of Education.
- Masten, A. S. (1986). Humor and competence in school-aged children. *Child Development*, 57, 461-473.
- McGhee, P. E. (1980). Development of the sense of humour in childhood: A longitudinal study. In P. E. McGhee & A. J. Chapman (Eds.), *Children's humour* (pp. 213-236). Chichester, England: Wiley.
- McGhee, P. E., & Frank, M. (2013). *Humor and children's development: A guide to practical applications*. New York: Routledge.
- Miller, G. F. (2000). *The mating mind: How sexual choice shaped the evolution of human nature*. New York: Doubleday.
- O'Quin, K., & Derks, P. (1997). Humor and creativity: A review of the empirical literature. *Creativity research handbook*, 1, 223-252.
- Pinderhughes, E. E., & Zigler, E. (1985). Cognitive and motivational determinants of children's humor responses. *Journal of Research in Personality*, 19, 185-196.
- Renzulli, J. S., Smith, L. H., White, A. J., Callahan, C. M., Hartman, R. K., & Westberg, K. L. (2002). *Scales for rating the behavioral characteristics of superior students* (Rev. ed.). Mansfield Center, CT: Creative Learning Press.
- Ruch, W. (2004). Humor. In C. P. Peterson & M. E. P. Seligman (Eds.), *Character strengths and virtues: A handbook of classification* (pp. 583-598). Washington DC: American Psychological Association & Oxford University Press.
- Ruch, W. (1998). Foreword and overview. Sense of humor: A new look at an old concept. *The sense of humor: Explorations of a personality characteristic*, 3-14.

- Ruch, W., & Carrell, A. (1998). Trait cheerfulness and the sense of humour. *Personality and Individual Differences, 24*, 551-558. doi: 10.1016/S0191-8869(97)00221-3.
- Saltuk, S. (2006). *Üniversite öğrencilerinin mizah tarzları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Schaier, A. (1975). *Humor appreciation and comprehension in the elderly* (Unpublished doctoral dissertation). Purdue University, USA.
- Scheel, T. (2017). Definitions, theories, and measurement of humor. In T. Scheel & C. Gockel (Eds.), *Humor at work in teams, leadership, negotiations, learning and health* (ss. 9-29). Switzerland: Springer International Publishing.
- Shade, R. A. (1991). Verbal humor in gifted students and students in the general population: A comparison of spontaneous mirth and comprehension. *Journal for the Education of the Gifted, 14*(2), 134-150.
- Shammi, P., & Stuss, D. T. (2003). The effects of normal aging on humor appreciation. *Journal of the International Neuropsychological Society, 9*(6), 855-863.
- Silverman, L. (1989). The highly gifted. In J. F. Feldhusen, J. Van Tassel-Baska, & K. Seeley (Eds.), *Excellence in educating the gifted* (pp. 1-84). Denver: Love Publishing.
- Southam, M. (2005). Humor development: An important cognitive and social skill in the growing child. *Physical & Occupational Therapy in Pediatrics, 25*(1-2), 105-117.
- Thorson, J. A., Powell, C. F., Sarmany-Schuller, I., & Hapes, W. P. (1997). Psychological health and sense of humor. *Journal of Clinical Psychology, 53*, 605-619.
- Torrance, E. P. (1974). Differences are not deficits. *Teachers College Record, 75*, 471-487.
- Uzun, A. (2006). *Üstün veya özel yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Van Tassel-Baska, J. (1989). A comprehensive model of gifted program development. In J. F. Feldhusen, J. Van Tassel-Baska, & K. Seeley (Eds.), *Excellence in educating the gifted*, (pp. 123-142). Denver. Love Publishing, 123-142.
- Wierzbicki, M., & Young, R. D. (1978). The relation of intelligence and task difficulty to appreciation of humor. *Journal of General Psychology, 99*(1), 25-32.
- Yerlikaya, N. (2007). *Lise öğrencilerinin mizah tarzları ile stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Yovetich, N. A., Dale, A. J., & Hudak, M. A. (1990). Benefits of humor in reduction of threat-induced anxiety. *Psychological Reports, 66*, 51-58.
- Ziv, A. (1981). The self concept of adolescent humorists. *Journal of Adolescence, 4*(2), 187-197.
- Ziv, A. (1983). The influence of humorous atmosphere on divergent thinking. *Contemporary Educational Psychology, 8*(1). 68-75.
- Ziv, A. (1990). Humor and giftedness. *Gifted International, 6*(2), 42-51.